הגדה
של
פסח

הַחֹדֶשׁ הַזֶּה

לָכֶם רֹאשׁ־חֳדָשִׁים. רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְכָל חָדְשֵׁי־הַשָּׁנָה, חֹדֶשׁ־הָאָבִיב. וּבְחֹדֶשׁ הָאָבִיב, בְּאַרְבָּעָה־עָשָׂר בּוֹ פֶּסַח הוּא זְמַן חֵרוּתֵנוּ. וְהָיָה הַיּוֹם הַזֶּה לָכֶם לְזִכָּרוֹן וְחַגֹּתֶם אוֹתוֹ לְדוֹרוֹתֵיכֶם, חֻקַּת עוֹלָם תְּחָגֻּהוּ. כִּי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה יָצְאוּ צִבְאוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. הַיּוֹם הֱיִיתֶם לְעָם.

הַשֶּׁמֶשׁ בַּמַּעֲרָב יוֹרֶדֶת, שׁוֹקַעַת,
כִּסּוּ הַשָּׁמַיִם אֹדֶם חַכְלִילִי,
מֵעֲיָרוֹת יְהוּדָה נוֹהֵר הָעָם
בְּקוֹל מִצְהָלוֹת וּבְקוֹל חָלִיל.
תְּרוּעַת גִּיל נִשְּׂאָה בָּאֲוִיר,
קוֹל שָׂשׂוֹן, קוֹל רִנָּה וָשִׁיר.
הַשָּׂדֶה בְּשִׁבֳּלָיו עוֹמֵד לְקָצִיר:
כָּל שִׁבֹּלֶת – מֵאָה שְׁעָרִים.
בָּא הַשֶּׁמֶשׁ? הַקּוֹצֵר יִשְׁאַל,
הֵן, הֵן וָהֵן – יַעֲנֵהוּ הַקָּהָל,
הַאֶקְצֹר? וּבְזֶה הַמַּגָּל?
הֵן, הֵן וָהֵן – יַעֲנֵהוּ הַקָּהָל,
הֲלָכָה זוּ? – יוֹסִיף וְיִשְׁאַל,
הֵן, הֵן וָהֵן – יַעֲנֵהוּ הַקָּהָל.

נִבִּים דּוֹבְרִים אֵלַי: זַרְעֵינוּ בְּמַעֲנִית לֵבָב;
וְיוֹם יַגִּיעַ וְהָיִינוּ לְשִׁבֳּלֵי זָהָב.
וְיֶלֶד רַךְ יָבוֹא אֵלֶיךָ פִּרְחֵי־דָגָן לְבֹר
וְהֵלֶךְ דַּל בְּמְלִילוֹתֶיךָ רַעֲבוֹנוֹ יִשְׁבֹּר
חֲרֹשׁ, חוֹרֵשׁ, וּזְרַע זוֹרֵעַ בְּמַעֲנִית הַלֵּב
וּבוֹאוּ. בּוֹאוּ, זָר וָרֵעַ, לְחַג קָצִיר קָרֵב!

דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם:

כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וּקְצַרְ-
תֶּם אֶת קְצִירָהּ וַהֲבֵאתֶם אֶת עֹמֶר רֵאשִׁית קְצִירְכֶם.

הוֹי. קוּמִי לָךְ רַעְיָתִי, הוֹי. קוּמִי לָךְ יָפָתִי. הוֹי קוּמִי לָךְ
וּלְכִי לָךְ ~ כִּי הִנֵּה הַסְּתָו עָבָר. הַגֶּשֶׁם חָלַף. הָלַךְ לוֹ
הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ. עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע
בְּאַרְצֵנוּ הַתְּאֵנָה חָנְטָה פַגֶּיהָ וְהַגְּפָנִים סְמָדַר נָתְנוּ
רֵיחַ. ~ הוֹי קוּמִי לָךְ!

אֵל רָם, נִשָּׂא! שֶׁבַח לְךָ, שֶׁבַח לְךָ
עַל נִפְלְאוֹתֶיךָ בַּיָּם: כִּי אַתָּה אֵלִי
לָנוּ מָגֵן, יָדְךָ לָנוּ עֹז, כִּי רַב חֲסָדֶיךָ
גָּמַלְתָּ עָלַי. אֵל רָם, נִשָּׂא! שֶׁבַח לְךָ,
שֶׁבַח לְךָ עַל נִפְלְאוֹתֶיךָ בַּיָּם.

זָכוֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יְצָאתֶם מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים!

מעבדות
לחרות

הא
לחמא עניא די
אכלו אבהתנא
בארעא דמצרים
כל דכפין ייתי

וכל דצריך
ייתי ויפסח
השתא הכא
לשנה הבאה
בארעא דישראל
השתא עבדי
לשנה הבאה
בני חורין:

מה

נשתנה הלילה הזה מכל הלילות:
שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ
ומצה הלילה הזה כלו מצה:
שבכל הלילות אנו אוכלין שאר
ירקות הלילה הזה מרור:
שבכל הלילות אין אנו מטבילין
אפילו פעם אחת הלילה הזה
שתי פעמים:
שבכל הלילות אנו אוכלין בין
יושבין ובין מסבין הלילה הזה
כלנו מסבין:

עבדים היינו

לפרעה במצרים: ויוצי
אנו ה' אלהינו משם ביד
חזקה ובזרוע נטויה
ואלו לא הוציא הק
דוש ברוך הוא את
אבותינו ממצרים
הרי אנו ובנינו ובני
בנינו משעבדים הי
ינו לפרעה במצרים

וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל אֶחָיו וְכָל הַדּוֹר הַהוּא. וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעַצְמוּ בִּמְאֹד מְאֹד וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ אֹתָם. ~ וַיָּקָם מֶלֶךְ־חָדָשׁ עַל מִצְרָיִם אֲשֶׁר לֹא־יָדַע אֶת־יוֹסֵף. וַיֹּאמֶר אֶל־עַמּוֹ הִנֵּה עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעָצוּם מִמֶּנּוּ. הָבָה נִתְחַכְּמָה לוֹ פֶּן־יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי־תִקְרֶאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסַף גַּם־הוּא עַל־שֹׂנְאֵינוּ וְנִלְחַם־בָּנוּ וְעָלָה מִן־הָאָרֶץ. וַיָּשִׂימוּ עָלָיו שָׂרֵי־מִסִּים לְמַעַן עַנֹּתוֹ בְּסִבְלֹתָם וַיִּבֶן עָרֵי מִסְכְּנוֹת לְפַרְעֹה אֶת־פִּתֹם וְאֶת רַעַמְסֵס. וְכַאֲשֶׁר יְעַנּוּ אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ וַיָּקֻצוּ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיַּעֲבִדוּ מִצְרַיִם אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרֶךְ.

וַיְצַו פַּרְעֹה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת הַנֹּגְשִׂים בָּעָם וְאֶת־שֹׁטְרָיו לֵאמֹר. לֹא תֹאסִפוּן לָתֵת תֶּבֶן לָעָם לִלְבֹּן הַלְּבֵנִים כִּתְמוֹל שִׁלְשֹׁם הֵם יֵלְכוּ וְקֹשְׁשׁוּ לָהֶם תֶּבֶן. וְאֶת־מַתְכֹּנֶת הַלְּבֵנִים אֲשֶׁר הֵם עֹשִׂים תְּמוֹל שִׁלְשֹׁם תָּשִׂימוּ עֲלֵיהֶם לֹא תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ כִּי־נִרְפִּים הֵם. תִּכְבַּד הָעֲבֹדָה עַל הָאֲנָשִׁים וְיַעֲשׂוּ־בָהּ.

הָיוּ יִשְׂרָאֵל מְקוֹשְׁשִׁים אֶת הַקַּשׁ בַּמִּדְבָּר וְרוֹמְסִים בַּחוֹמֶר. רָחֵל בַּת בְּנוֹ שֶׁל מְתוּשֶׁלַח הָיְתָה הָרָה לָלֶדֶת ~ וְרָמְסָה בַּחוֹמֶר עִם בַּעֲלָהּ וַיֵּצֵא הַוָּלָד מִמֵּעֶיהָ וְנִתְעָרֵב בְּתוֹךְ הַמַּלְבֵּן. וַיֵּרֶד מִיכָאֵל וְהֶעֱלָהוּ לִפְנֵי כִּסֵּא הַכָּבוֹד. בְּאוֹתוֹ לַיְלָה נִגְזַר גְּזַר־דִּין עַל מִצְרָיִם.

וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם

וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל־אֶחָיו וַיַּרְא בְּסִבְלֹתָם.
וַיְבַקֵּשׁ פַּרְעֹה לַהֲרֹג אֶת מֹשֶׁה וַיִּבְרַח
מֹשֶׁה וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ־מִדְיָן.

וּמֹשֶׁה הָיָה רֹעֶה אֶת צֹאן יִתְרוֹ
חֹתְנוֹ כֹּהֵן מִדְיָן וַיִּנְהַג אֶת הַצֹּאן אַחַר הַמִּדְ-
בָּר וַיָּבֹא אֶל־הַר הָאֱלֹהִים חֹרֵבָה. וַיֵּרָא
מַלְאַךְ יְהוָה אֵלָיו בְּלַבַּת־אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסְּנֶה וַיַּרְא
וְהִנֵּה הַסְּנֶה בֹּעֵר בָּאֵשׁ וְהַסְּנֶה אֵינֶנּוּ אֻכָּל. וַיֹּאמֶר
מֹשֶׁה אָסֻרָה־נָּא וְאֶרְאֶה אֶת־הַמַּרְאֶה הַגָּדֹל הַזֶּה
מַדּוּעַ לֹא יִבְעַר הַסְּנֶה. וַיַּרְא יְהוָה וַיֹּאמֶר אַל־
תִּקְרַב הֲלֹם, שַׁל־נְעָלֶיךָ מֵעַל רַגְלֶיךָ כִּי
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אַדְמַת קֹדֶשׁ
הוּא. וַיֹּאמֶר יְהוָה רָאֹה רָאִיתִי אֶת־עֳנִי עַמִּי
אֲשֶׁר בְּמִצְרָיִם וְאֶת צַעֲקָתָם שָׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נֹגְשָׂיו
וְעַתָּה לֵךְ וְהוֹצֵא אֶת עַמִּי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם.

לך שוב מצרימה ועשית לי עם.

הידעת איך יעשה עם? את העובדים והאומללים תקרא אליך את כל אשר יאנחו מעבודה מרוב פרך ואשר יענו תחת יד נוגשים ופקידים ואין להם בלתי אם לב ובלב דוה מעט רגש, ודברת אליהם והוצאת אותם מבית עבדים וגאלתם ונתת להם חוקים ומשפטים ועשית אותם לעם.

לך בוא מצרימה ובאת אל הנענים והאומללים אל כל הנאנחים והנדכאים ואמרת אליהם כי עבדים הם — והם לא יבינו; ואמרת כי אומללים הם — והם לא ידעו; וכי גדול עניים וגדולים מכאוביהם ונורא לחצם — והם לא יאמינו; ופקחת את עיניהם ובחוזק יד, וגאלת אותם. ועם רב ימשך אחריך, אשר לא ידעת ואשר לא ידעוך עוד, ומקרב כל העם מסביב אשר רע ומר להם, והיית לאב המון אדם רב ולראש שפטיו ועשית מהתולעים — אדם, ומן האדם — עם, ומעפרות חול — ארץ.

וַיְהִי בְּשַׁלַּח פַּרְעֹה אֶת־הָעָם וְלֹא־נָחָם
דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא, כִּי אָמַר: פֶּן־
יִנָּחֵם הָעָם בִּרְאֹתָם מִלְחָמָה וְשָׁבוּ מִצְרָיְמָה.
וַיַּסֵּב אֶת־הָעָם דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר יַם־סוּף. – וַיֵּהָפֵךְ
לְבַב פַּרְעֹה וַעֲבָדָיו אֶל־הָעָם וַיֹּאמְרוּ מַה־זֹּאת
עָשִׂינוּ כִּי־שִׁלַּחְנוּ אֶת־יִשְׂרָאֵל מֵעָבְדֵנוּ. – וַיִּרְדְּפוּ
מִצְרַיִם אַחֲרֵיהֶם וַיַּשִּׂיגוּ אוֹתָם חֹנִים עַל־הַיָּם. –
וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם וַיַּעַבְרוּ בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיַּבָּ-
שָׁה. – וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם וַיָּבֹאוּ אַחֲרֵיהֶם כֹּל סוּס
פַּרְעֹה רִכְבּוֹ וּפָרָשָׁיו אֶל תּוֹךְ הַיָּם. וַיָּשָׁב הַיָּם
לִפְנוֹת בֹּקֶר לְאֵיתָנוֹ וּמִצְרַיִם נָסִים לִקְרָאתוֹ.

אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה
הַזֹּאת לַד' וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר:
אָשִׁירָה לַד' כִּי גָאֹה גָּאָה. סוּס וְרֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם.

הַיּוֹם אַתֶּם יֹצְאִים בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב אֶל אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ.

לְפִיכָךְ אֲנַחְנוּ חַיָּבִים לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ
לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדֵּר לְבָרֵךְ לְעַלֵּה
וּלְקַלֵּס: לְמִי שֶׁעָשָׂה לַאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ אֶת כָּל הַנִּסִּים
הָאֵלֶּה. הוֹצִיאָנוּ מֵעַבְדוּת לְחֵרוּת מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה
מֵאֵבֶל לְיוֹם טוֹב. וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹר גָּדוֹל. וּמִשִּׁעְבּוּד
לִגְאֻלָּה. וְנֹאמַר לְפָנָיו שִׁירָה חֲדָשָׁה הַלְלוּיָהּ.

בצאת

ישראל ממצרים
בית יעקב מעם לועז
היתה יהודה לקדשו
ישראל ממשלותיו
הים ראה וינוס
הירדן יסוב לאחור
ההרים רקדו כאלים
גבעות כבני צאן
מה לך הים כי תנוס
הירדן תסוב לאחור
ההרים תרקדו כאילים
גבעות כבני צאן
מלפני אדון חולי ארץ
מלפני אלוה יעקב

וְהִיא שֶׁעָמְדָה לַאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ. שֶׁלֹּא אֶחָד בִּלְבַד עָמַד עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ. אֶלָּא שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר עוֹמְדִים עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַצִּילֵנוּ מִיָּדָם.

פֶּסַח! עַם שׁוֹמֵר בְּמֶשֶׁךְ אַלְפֵי דוֹרוֹת אֶת יוֹם צֵאתוֹ מִבֵּית עֲבָדִים וְדֶרֶךְ כָּל מְחִילוֹת הַשִּׁעְבּוּד וְהָאוֹנֶס וְהָאִינְקְוִיזִיצְיָה וְהַשְּׁמַד וְהַפְּרָעוֹת נוֹשֵׂאת הָאֻמָּה בְּלִבָּהּ אֶת הַגַּעְגּוּעִים לְחוֹפֶשׁ וּמְבִיאָה אוֹתָם לִידֵי בִּטּוּי עֲמָמִי. אֲשֶׁר לֹא יִפְסַח עַל כָּל נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל. עַל כָּל נֶפֶשׁ עֲנִיָּה וּמְרוּדָה! מֵאָבוֹת אֶל בָּנִים, דֶּרֶךְ כָּל הַדּוֹרוֹת. נִמְסַר דְּבַר יְצִיאַת מִצְרַיִם. זִכָּרוֹן אִישִׁי, אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ מַחֲוִיר וְאֵינֶנּוּ דוֹהֶה:

„בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חַיָּב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִילוּ הוּא יָצָא מִמִּצְרַיִם!"

אֵין לְךָ שִׂיא שֶׁל הַכָּרָה הִיסְטוֹרִית מְרוֹמָם מִזֶּה. וְאֵין לְךָ הִתְמַזְּגוּת שֶׁל יָחִיד וּכְלָל – בְּרַחֲבֵי כַּדּוּר הָעוֹלָם וּבְעָמְקֵי הַדּוֹרוֹת – גְּדוֹלָה מֵאֲשֶׁר בְּצַו פֶּדָגוֹגִי עַתִּיק זֶה. אֵינִי יוֹדֵעַ יְצִירָה סִפְרוּתִית יוֹתֵר מְחַנֶּכֶת לְתִעוּב הָעַבְדוּת וּלְאַהֲבַת הַחֵרוּת כְּסִפּוּר הַשִּׁעְבּוּד וִיצִיאַת מִצְרָיִם. וְאֵינֶנִּי יוֹדֵעַ שׁוּם זִכָּרוֹן עַתִּיק - שֶׁכֻּלּוֹ מוּפְנֶה לִקְרַאת הֶעָתִיד, שֶׁכֻּלּוֹ סֵמֶל לַהֹוֶה וְלַעֲתִידֵנוּ כְּזֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם. אֵיזֶה יֵצֶר־חֵרוּת עָמוֹק טָבוּעַ בְּלֵב עַם שֶׁיָּכוֹל הָיָה בַּאֲבִיב יָמָיו לִיצוֹר יְצִירָה גְּאוֹנִית כָּזֹאת וְלִמְסוֹר אוֹתָהּ מִדּוֹר לְדוֹר.

חֲסַל סִדּוּר פֶּסַח כְּהִלְכָתוֹ. כְּכָל מִשְׁפָּטוֹ וְחֻקָּתוֹ: כַּאֲשֶׁר זָכִינוּ לְסַדֵּר אוֹתוֹ. כֵּן נִזְכֶּה לַעֲשׂוֹתוֹ: זָךְ שׁוֹכֵן מְעוֹנָה. קוֹמֵם קְהַל מִי מָנָה: קָרֵב נַהֵל נִטְעֵי כַנָּה: פְּדוּיִם לְצִיּוֹן בְּרִנָּה:

אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא, אֵלִיָּהוּ הַתִּשְׁבִּי, אֵלִיָּהוּ הַגִּלְעָדִי, בִּמְהֵרָה יָבֹא אֵלֵינוּ עִם מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד.

שְׁפֹךְ

חֲמָתְךָ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
לֹא יְדָעוּךָ וְעַל מַמְלָכוֹת
אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרָאוּ:
כִּי אָכַל אֶת יַעֲקֹב וְאֶת
נָוֵהוּ הֵשַׁמּוּ: שְׁפָךְ עֲלֵיהֶם
זַעְמְךָ וַחֲרוֹן אַפְּךָ יַשִּׂיגֵם:
תִּרְדֹּף בְּאַף וְתַשְׁמִידֵם
מִתַּחַת שְׁמֵי ה':

אדיר במלוכה

בחור כהלכה גדודיו יאמרו לו:
דגול במלוכה הדור כהלכה ותיקיו יאמרו לו:
עניו במלוכה פודה כהלכה צדיקיו יאמרו לו:
תקיף במלוכה תומך כהלכה תמימיו יאמרו לו:

לך ולך לך כי לך
לך ה' הממלכה
כי לו נאה
כי לו יאה

חד גדיא

דזבין אבא בתרי זוזי חד גדיא חד גדיא:
ואתא שונרא ואכלה לגדיא דזבין אבא בתרי:
ואתא כלבא ונשך לשונרא דאכלה לגדיא:
ואתא חוטרא והכה לכלבא דנשך לשונרא:
ואתא נורא ושרף לחוטרא דהכה לכלבא:
ואתא מיא וכבה לנורא דשרף לחוטרא:
ואתא תורא ושתה למיא דכבה לנורא:
ואתא השוחט ושחט לתורא דשתה למיא:
ואתא מלאך המות ושחט לשוחט דשחט:
ואתא הקדוש ברוך הוא ושחט למלאך
המות דשחט לשוחט דשחט לתורא
דשתה למיא דכבה לנורא דשרף לחוטרא
דהכה לכלבא דנשך לשונרא דאכלה לגדיא
דזבין אבא בתרי זוזי חד גדיא:

תש"ח

ההגדה הזאת הוכנה בנען.